

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

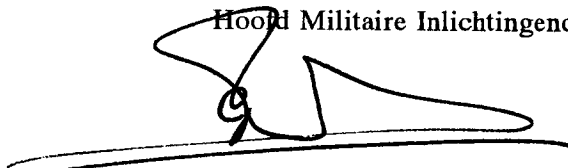
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/985	20 april 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 18/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/985 d.d. 20 april 1995

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

18/95

(Afgesloten 201400 APR 1995)

Conclusie/voorzicht

Het bestand in Bosnië-Herzegovina wordt nog nauwelijks nageleefd. Geen van de strijdende partijen lijkt in de praktijk bereid om het na 1 mei te verlengen. De Bosnische regeringsstrijdkrachten blijven de Serviërs onder druk zetten. De Kroaten hebben in zuidwest-Bosnië nieuwe terreinwinst geboekt.

Er is opnieuw sprake van spanningen tussen de Bosnisch-Servische politieke leider Karadzic en de Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic onder invloed van de recente Bosnische militaire successen.

De Franse regering heeft verzocht om een nadere taakomschrijving voor UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina. Indien deze uitblijft, wordt een terugtrekking van de Franse VN-troepen niet uitgesloten.

De Kroatische regering blijft aandringen op een zodanige invulling van het mandaat van de VN-troepen in het land, dat met name tegenover de interne publieke opinie kan worden geïllustreerd dat er vooruitgang wordt geboekt bij herintegratie van de Krajina in het Kroatische staatsverband. Omdat de Kroatische Serviërs hiertegen blijven, blijft een politieke oplossing voor het etnische conflict in Kroatië onwaarschijnlijk. Op korte termijn zal de Kroatische regering naar verwachting proberen de terugkeer van interne vluchtelingen naar (een deel van) west-Slavonië mogelijk te maken.

Bosnië-Herzegovina

Er was ook de afgelopen periode weer sprake van terreinwinst van de Bosnische regeringsstrijdkrachten ten opzichte van de Serviërs. Hoewel geen belangrijke plaatsen zijn veroverd, zouden de Bosnische eenheden hun posities verder hebben verbeterd, onder meer ten zuiden en noordwesten van Sarajevo en ten oosten van Tuzla. Dit zou echter gepaard zijn gegaan met onverwacht grote verliezen aan mensenlevens. Naar verluidt hebben deze verliezen geleid tot enige kritiek op de Bosnische opperbevelhebber Delic. Desondanks moet worden aangenomen dat de Bosnische legerleiding vooralsnog zal voortgaan de Servische posities op een groot aantal plaatsen onder druk te zetten om daarmee de

concentratie van Servische (zware) wapens te verhinderen en de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) te dwingen in toenemende mate reserves aan materieel en brandstof te verbruiken.

Overigens is in de Bosnische pers gemeld dat de Bosnische regering onlangs heeft besloten tot de vorming van reserve-eenheden, waarvan iedereen, ongeacht leeftijd of geslacht deel kan uitmaken. Indien bevestigd, geeft deze melding eens te meer aan dat de Bosnische regering rekening houdt met voortduring en zelfs intensivering van de gevechten op korte termijn. De Bosnische president Izetbegovic heeft nog vorige week de strijdkrachten gewaarschuwd voorbereid te zijn op nieuwe strijd na 1 mei. Hoewel Izetbegovic tevens onderstreepte dat hij zijn pogingen om de vrede te herstellen zal voortzetten, wordt aangenomen dat de Bosnische regering niet bereid zal zijn tot verlenging van het bestand na die datum, tenzij daaraan wezenlijke Bosnisch-Servische concessies aan voorafgaan. Daar zijn echter geen aanwijzingen voor.

Zowel "Joegoslavische" als Kroatische media maken melding van aanzienlijke terreinwinst van (Kroatisch- en Bosnisch-)Kroatische eenheden ten noordwesten van Livno. Volgens tenminste één melding zouden zij de grens met Kroatië inmiddels reeds in westelijke richting hebben overschreden en zich derhalve op het grondgebied van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) bevinden. Naar verluidt zijn bewoners van het betrokken deel van de Krajina op de vlucht geslagen. Overigens hebben leden van de Kroatisch-Servische strijdkrachten (SVK) inmiddels gedreigd met beschietingen van Kroatische plaatsen in Kroatië zelf en Bosnië-Herzegovina; ook uit die plaatsen zouden inmiddels non-combattanten zijn gevlucht.

De afgelopen maanden hebben Kroatische (HV) en Bosnisch-Kroatische (HVO)-eenheden voortdurend vorderingen gemaakt vanuit Livno in noordwestelijke richting. Eén van de hoofdoelen is vermoedelijk het onder controle krijgen van de belangrijkste weg van de Bosnisch-Servische stad Banja Luka naar de hoofdstad van de Krajina, Knin. Naar verluidt beheersen de Kroaten deze weg nu ter hoogte van de grensplaats Bosansko Grahovo en ligt Knin in het vuurbereik van de Kroatische artillerie. Indien bevestigd, zijn de Kroaten in beginsel in staat om Knin van drie zijden (oost, west en zuid) aan te vallen.

De Franse regering heeft in VN-kader een ontwerp-resolutie ingediend die van de strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina eist dat zij het bestand, dat in de praktijk nauwelijks meer nageleefd wordt, zullen verlengen. Tevens wordt geëist dat de Veiligheidsraad de taak van UNPROFOR nader omschrijft en duidelijker indicaties geeft van de bevoegdheden van de leden van de VN-vredesmacht. Hoewel formeel is aangegeven dat terugtrekking van het Franse VN-detachement in Bosnië-Herzegovina niet aan de orde is, is informeel te verstaan gegeven dat zo'n terugtrekking niet kan worden uitgesloten, als niet aan de Franse wensen tegemoet wordt gekomen. Aanleiding tot het Franse initiatief is de dood van twee Franse VN-militairen in Sarajevo in het afgelopen weekeinde als gevolg van de activiteiten

van sluipschutters. Eén van hen is vrijwel zeker door Serviërs gedood; in het andere geval bestaat het vermoeden dat het dodelijke schot door Bosnische militairen is afgevuurd.

De bevelhebber van de HVO, Roso, heeft in een recent interview met een Kroatisch weekblad verklaard dat de Federatie tussen Bosnische Kroaten en Moslims naar zijn militaire mening niet bestaat. Hij noemde de recente Bosnische operaties tegen de VRS uitsluitend een zaak van de Moslims, waarbij de HVO niet betrokken was. De enige missie van de HVO is volgens Roso het verzekeren van het voortbestaan van het Kroatische volk in Bosnië-Herzegovina. Deze uitspraken van Roso, die formeel deel uitmaakt van de onlangs gevormde gezamenlijke staf van de Federatie, onderstrepen eens te meer de pragmatische opstelling van de Bosnische Kroaten. Zij werken met de Moslims samen daar waar het hun belangen dient, maar willen voorkomen dat de Moslims invloed verwerven in de "Kroatische" delen van Bosnië-Herzegovina. De uitspraken van Roso zijn des te opmerkelijker omdat de betrekkingen tussen Kroaten en Moslims met name op militair gebied beter leken dan op politiek gebied.

Tijdens een recente zitting van het Bosnisch-Servische parlement is kritiek geleverd op diverse topfunctionarissen. Hoewel de zitting besloten was, is inmiddels bekend geworden dat de opperbevelhebber van de VRS, Mladic, gesteld heeft dat hij over onvoldoende middelen beschikt om de voor de VRS negatieve resultaten van de recente Bosnische offensieven terug te draaien. Als voornaamste reden zou Mladic hebben genoemd het gebrek aan bereidheid bij "sommige parlementariërs" om schaarse produkten met absolute voorrang aan de strijdkrachten toe te wijzen. Naar verluidt vormde dit Mladic's reactie op kritiek vanuit het parlement op het recente terreinverlies van de VRS.

Mladic zou met name ook felle kritiek hebben uitgeoefend op de persoon van de Bosnisch-Servische politieke leider Karadzic. Daarmee speelt Mladic kennelijk in op bestaande onvrede onder de Bosnisch-Servische politici met Karadzic. Deze onvrede houdt verband met het feit dat sommige west-Bosnische parlementariërs van mening zijn dat de oost-Bosniërs een onevenredig groot aandeel hebben in de politieke leiding van de Bosnisch-Servische republiek (RS). Anderen zijn voorstander van aanvaarding van het voorstel van de internationale Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina. Laatstgenoemde groep wordt gesteund door de Servische president Milosevic. Desondanks is er vooralsnog geen reden om aan te nemen dat Mladic uit is op uitschakeling van Karadzic.

Inmiddels heeft Karadzic mutaties in de Bosnisch-Servische top aangekondigd met als doel "de nationale verdediging efficiënter te organiseren". Hij werkte deze opmerking niet nader uit, maar "Joegoslavische" media hebben sindsdien gezinspeeld op het op handen zijnde ontslag van een aantal topmilitairen. In ieder geval zou bevelhebber Talic van het Eerste Krajina-Korps van de VRS op korte termijn van zijn functie worden ontheven. Een groot deel van het recente terreinverlies van de VRS heeft plaatsgevonden in het gebied dat onder zijn verantwoordelijkheid valt. Bovendien heeft Talic een goede relatie met Mladic.

Er was in het verleden herhaaldelijk sprake van wrijvingen tussen Mladic en Karadzic. Tot op heden zijn deze spanningen echter niet geëscaleerd omdat beide functionarissen op elkaar aangewezen waren. Het is echter niet uitgesloten dat Karadzic op grond van de jongste ontwikkelingen wil proberen de invloed van Mladic te beperken. Naar verwachting zal Karadzic een ontslag van Mladic -zo hij al over voldoende invloed beschikt om dat te realiseren- toch zo lang mogelijk willen vermijden, omdat deze populair is bij de VRS, heeft aangetoond over groot strategisch inzicht te beschikken en bovendien goede betrekkingen heeft met politieke en militaire leiders in Belgrado, onder wie waarschijnlijk Milosevic zelf.

Overigens heeft Karadzic verklaard dat op de betreffende parlementsitting besloten is een werkgroep in te stellen met drie leden uit de RS en drie uit de Krajina. Deze zou voorbereidingen moeten treffen voor de volledige eenwording van beide "Servische" republieken. In het verleden zijn herhaaldelijk maatregelen getroffen voor intensivering van de samenwerking tussen de RS en de Krajina; zo is enige tijd geleden onder meer een samenwerkingsverband gesloten op het niveau van de Generale Staven. Door die samenwerking kunnen de Servische militaire inspanningen in Kroatië en Bosnië-Herzegovina beter op elkaar worden afgestemd. Voor Karadzic speelde daarbij tevens een rol dat hij door toenaadering tot de Krajina steun hoopt te verwerven in zijn conflicten met Milosevic. Juist om die reden bestaat er echter in de politieke top van de Krajina, die ondanks wrijvingen afhankelijk blijft van de steun van Milosevic, verzet tegen volledige eenwording met de RS. Tegen die achtergrond is het uiterst twijfelachtig of genoemde eenwording op korte termijn zal worden gerealiseerd.

Kroatië

De Kroatische minister van Buitenlandse Zaken Granic heeft verklaard dat zijn regering het Vance-plan van 1991 als "van nul en gener waarde" beschouwt. Granic onderstreepte dat zijn land termen als "UNPROFOR" en "UNPA" niet langer erkent. Hij eiste dat de VN-militairen in Kroatië (die in overeenstemming met de VN-besluiten van eind maart jl. moeten worden aangeduid met "UNCRO") zich uitsluitend bezig gaan houden met daadwerkelijke controle van het grensoverschrijdend verkeer tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Verder eiste hij stappen die feitelijk elementen vormen van het door Granic verworpen Vance-plan, te weten het demilitariseren van de "door Serviërs bezette gebieden", het ontbinden danwel verjagen van para-militaire organisaties en het vestigen van een politiemacht die in geheel Kroatië de vooroorlogse etnische verhoudingen weerspiegelt. Met name eiste Granic concrete stappen voor de onmiddellijke terugkeer van Kroatische "interne vluchtelingen" (Kroaten die uit de "Servische" gebieden zijn verdreven) naar west-Slavonië (de voormalige UNPA-west).

In dit kader is vermeldenswaard dat vorige week vlak buiten de voormalige UNPA-west een demonstratie is gehouden door Kroatische burgers, die het vertrek van de VN uit de UNPA eisten. Daarmee zetten zij kracht bij aan eerdere pleidooien, ook van Kroatische overheidsambtenaren, dat UNPROFOR/UNCRO zich op korte termijn terugtrekt uit het betreffende gebied. Met name in het noordelijke deel van deze UNPA is nauwelijks sprake van Servische militaire aanwezigheid. Mede gezien het feit

dat het Servische aandeel in de bevolking van dit gebied vóór 1991 nauwelijks groter was dan het Kroatische, is denkbaar dat de Kroatische autoriteiten beogen het vertrek van de VN uit west-Slavonië af te dwingen in de hoop dat dit vervolgens de terugkeer van een relatief groot aantal Kroaten naar hun oorspronkelijke woonplaats mogelijk zal maken. Daarmee zou mogelijk ook de verbinding worden verbeterd tussen oost-Slavonië en de rest van de Kroatië, met inbegrip van de snel- en spoorweg door UNPA-west.

Zoals reeds eerder gemeld, staat de Kroatische regering onder druk van interne vluchtelingen en topmilitairen om een harde opstelling in te nemen ten opzichte van de Krajina. Deze zijn teleurgesteld over het feit dat de regering is teruggekomen op haar eerdere besluit de aanwezigheid van VN-militairen te beëindigen en de impasse met betrekking tot de Krajina desnoods met militaire middelen te doorbreken. De Kroatische regering heeft grote behoefte aan concrete successen om tegenover de Kroatische publieke opinie te kunnen aantonen dat er vooruitgang wordt geboekt bij de herintegratie van de Krajina in het Kroatische staatsverband.

De president van de Krajina, Martić, heeft verklaard de VN-vredesmacht in Kroatië te zullen verzoeken het grondgebied van de Krajina te verlaten indien zij een "instrument" van de Kroatische regering zal worden. Martić onderstreepte eens te meer de jongste beslissingen van de Veiligheidsraad met betrekking tot de taken van UNPROFOR/UNCRO te verwerpen. Overigens ziet de politieke top van de Krajina de VN-eenheden in Kroatië als een zekere garantie tegen Kroatisch militair optreden tegen de "Servische" gebieden. Een volledige aftocht van UNPROFOR/UNCRO uit Kroatië zou derhalve niet in Servisch voordeel zijn. De kans op een politieke oplossing voor de toekomstige status van de Krajina is in het licht van de Servische en Kroatische opstelling echter onverminderd klein.

Vorige week is het vliegveld van de Kroatische kustplaats Dubrovnik voor het eerst in meer dan twee jaar weer onder artillerievuur genomen door (Bosnische) Serviërs. De meest voor de hand liggende reden is dat de Serviërs het toerisme op Kroatië willen ontmoedigen. Het is echter ook niet uitgesloten dat de beschieting tevens verband houdt met voorstellen van de Bosnische Serviërs in het afgelopen jaar over de uitruil van de Kroatische landtong Prevlaka tegen Bosnisch-Servisch gebied in het achterland van Dubrovnik. Zoals bekend maakt Montenegro aanspraak op Prevlaka, omdat deze (Kroatische) landtong de toegang tot de "Joegoslavische" marinehavens beheerst. Ook de Bosnische Serviërs hebben echter het afgelopen jaar aanspraak gemaakt op een toegang tot de Adriatische Zee, die in hun visie naar alle waarschijnlijkheid ook bij Prevlaka gerealiseerd zou moeten worden. Dit zou Karadžić tevens een drukmiddel verschaffen in zijn rivaliteit met de "Joegoslavische" politieke leiding. Vermoedelijk hebben de jongste beschietingen op Dubrovnik dan ook mede tot doel deze Bosnisch-Servische aanspraken te ondersteunen.

Servië/Montenegro

Er zijn voortdurend nieuwe berichten over kleinschalige smokkel van met name brandstof vanuit Bulgarije, Roemenië en Albanië naar "Joegoslavië". Deze smokkel vindt vooral plaats met een groot aantal kleinere vervoermiddelen, zoals motorfietsen en vissersboten. Dit onderstreept dat de VN-sancties tegen "Joegoslavië" voor een deel ineffectief blijven. In de praktijk blijken zij zelfs bij te dragen aan groeiende criminaliteit in "Joegoslavië" en de buurlanden.

Een vijftal landen in zuidoost-Europa heeft aangekondigd gecoördineerde stappen te zullen nemen om de opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" te bewerkstelligen. Het betrof een Grieks initiatief, waarbij zich inmiddels Bulgarije, Moldova, Roemenië en Oekraïne hebben aangesloten. Volgens een gezamenlijke verklaring ondersteunen de betreffende landen in algemene zin de internationale vredesinspanningen, maar hebben de sancties tegen "Joegoslavië" aanzienlijke schade berokkend aan de economieën van de omringende landen. Rusland was bij de besprekingen aanwezig en heeft zich instemmend uitgelaten over de doelstellingen daarvan. In het recente verleden heeft ook Rusland gepleit voor opheffing van de sancties. Rusland heeft echter de verklaring van de vijf genoemde landen niet mede-ondertekend, naar eigen zeggen omdat de Russische economie niet ingrijpend wordt geschaad door de sancties. In de praktijk zal echter ook het feit een rol hebben gespeeld dat de betreffende verklaring op gespannen voet staat met de opstelling van de Contactgroep, waarvan ook Rusland deel uitmaakt.